

SECTIO XI.

De remediis præscribendis adversus peccata luxuriæ.

§ I. *Prænotamina.*

1° Quandoquidem vitium carnis magnam partem generis humani hodiè (proh dolor!) pervaserit, debent confessarii zelo Dei et animarum accensi, tanquam spirituales medici diligentissimam navare operam periculosissime huic pesti sanandæ.

2° Et quia experiëntiâ compertum est non paucos hæc peste infectos, in sacro tribunali quædam peccata vel ex ignorantia crassâ et affectatâ, vel ex damnabili pudore subticere, hinc utile omninò erit, imò et necessarium, ut confessarii frequenter examen instituant circa hanc materiam, præsertim dum pœnitentes ignotos, et de quorum scientiâ ac probitate meritò licet dubitare, primâ vice audiunt. Istud autem examen institui debet parè, castè, et valdè cautè, ut rectè monet Pastorale Melchliniense, et nuperrimum decretum episcoporum Belgii; quod commodè fiet à generalibus gradum faciendo ad particularia; ut 1° inquirat à pœnitente, nùm aliquando habuerit cogitationes obscenas, an audiverit sermones impudicos; an oculos conjecerit in turpes imagines. Quòd si affirmet, petat an cogitatio illa, aut sermo auditus, aut conspectus imaginis oblectatione aliquâ animum affecerit; et an voluntariè in eâ oblectatione sibi complacuerit. Quòd si neget ac dicat se per Dei gratiam quibusvis carnis illecebris viriliter restitisse, aut certè non nisi levem negligentiam in iis repellendis admisisse, ab ulteriori indagine superse-

dendum erit. Si verò affirmet se morosè fuisse delectatum, id est, deliberatè sibi complacuisse in delectationibus venereis, inquirendum de quo objecto fuerit delectatio, an de osculis et amplexibus, an de aliis tactibus impudicis, an de ipsâ carnali copulâ, et respectu cujus personæ, liberæ vel conjugatæ, voto obstrictæ, vel consanguinæ, aut affinis, et in quo gradu. Probabilius enim et est ipsam quoque delectationem morosam de opere cogitato contrahere omnes illas species malitiæ, quæ insunt actui externèposito. Inquirendum insuper an consensui in delectationem veneream, non fuerit admixtum (ut sæpè fit) pollutionis periculum. Item an consensui isti successerit consensus deliberatus in ipsum opus externum, efficax, vel inefficax, absolutus vel conditionatus. Item an consensus absolutus fuerit opere externo perfectus et completus. Ac denique si opus externum subsecutum est, an non habeant speciale onus annexum, de quo oporteat pœnitentem admonere, putà educandi prolem ex fornicatione, adulterio aut alio illicito concubitu natam vel nascituram.

3° Quod ad examen conjugum attinet circa hanc materiam modum satis commodum suggerit recentior quidam; ut nempe confessarius dicat 1° quid per leges matrimonii permittatur conjugibus; et deinde inquirat, nùm illius limites transgressi sint, putà per peccatum mollietiei, et subinde alia quæ sedi confessionali tutiùs quàm chartæ committuntur.

De crimine procurantium abortum facilè, inquit idem recentior, fit examen, petendo, dum aliquis vel aliqua se accusat adulterii aut fornicationis, an sit periculum prolis inde nascituræ; si dicant non esse, ulteriùs est quærendum unde id sciant; hinc enim patescet an fortè abortum

procuraverint, an fortassis factum Onan intervenerit; vel an sit alia causa cur non fiat conceptio.

4° Instruendi etiam sunt rudiores, non solum peccata venerea opere externo consummata esse peccata mortalia, puta fornicationem, adulterium, etc., nec solam voluntatem efficacem hæc opere perpetrandi, sed etiam inefficacem, imò etiam delectationem morosam sive plenè deliberatam de simili acti cogitationem; tsi omnis voluntas operis abesset, ipsaque delectatio modicissimo tempore duraret; unde non est dicta morosa à morâ temporis, quo delectatio duret, sed à morâ rationis, quando scilicet post perfectam rationis advertentiam, non dico ad malitiam actûs (hanc enim non requiri ad formale peccatum etiam mortale, patet ex peccatis ignorantia), sed ad ipsum actum delectationis venereæ, voluntas sibi in eâ complacere pergit. Item, cùm in luxuriâ non detur parvitas materiæ, doceatur pœnitens tactus omnes impudicos, item amplexus, et oscula inter non conjuges ob carnalem voluptatem admixtam vel inde secutam, esse peccata mortalia. Carnalis autem voluptas procul dubio censetur, quæ adjunctam habet commotionem carnis, sive spirituum generationi subservientium. Et cùm ejusdem sint malitiæ voluntas operis, nec non delectatio voluntaria de opere cogitato, et ipsum opus externum; sola voluntas aut etiam voluntaria delectatio de hujusmodi tactibus, osculis, etc., ad peccatum mortale sufficit.

5° Pro opportunitate et ubi justa causa exegerit, confessarius sæpè gravitatem peccati luxuriæ proponat pœnitenti ex Scripturâ sacrâ, unamque speciem alterâ longè gravio-rem esse, etsi omnes in se admodum graves sint. Sic fornicatione simplici gravius crimen esse adulterium, adulterio gravius incestum; incestu, sacrilegium; sacrilegio,

vitium contra naturam; et inter hæc gravius sodomiam; gravissimum autem bestialitatem.

Notandum insuper non rarò evenire ut peccatum luxuriæ ex suâ specie gravius altero, in individuo ex circumstantiis sit levius. Sic, etsi nollities sive pollutio voluntaria ex suâ specie, utpote vitium contra naturam, in malitiâ superet simplicem fornicationem, fornicans tamen magis quandoque peccat, quàm voluntariè se polluens, quando scilicet pollutio perpetratur ab eo qui omnes occasiones externas fugit, nec nisi gravissimæ cuidam tentationi succumbit; fornicationis autem occasio studiosè quæsita fuit maximè si fornicatio ex alia parte (ut sæpè accidit) habet annexum peccatum scandali respectu complicitis, quæ ad fornicandum inducitur.

6° Si confessarius advertat pœnitentem quodam rubore affici, ex quo periculum est ne aliquod crimen confiteri erubescat, adhortandus erit ad integram et apertam confessionem, spe certâ recuperandæ divinæ gratiæ et internæ quietis ac pacis conscientiæ, quæ est quasi juge convivium. Expediens quoque fuerit hujusmodi pœnitentem (ne à damnabili pudore quem dæmon peccantibus adimere solet, et pœnitentibus reddere, sese vinci permittat) terrere infelicissimo exemplo tot aliorum qui volentes evitare confusionem momentaneum apud hominem unum, confessionis arcano severissimè obstrictum, apud Deum et angelos ejus incurrerunt confusionem, ipsamque damnationem sempiternam.

Rectè consulitur pudori pœnitentis, dùm fortè erubescit enorme aliquod crimen aut ingentem numerum certi peccati confiteri, si confessarius eum interroget de crimine magis enormi, et numero longè majori, quàm vero similiter sit crimen, vel numerus peccatorum à penitente

commissorum; ex. gr., si confessarius suspicetur quòd mulier pœnitens fuerit fornicata, idque confiteri erubescat, petat an non fuerit adulterata; si suspicetur quòd pœnitens vigesies aliquod crimen commiserit, interroget an illud benè centies commiserit. Ita scilicet pœnitens mitigato pudore faciliùs quod admisit fatebitur, cogitans, hâc ratione, opinionem quam confessarius de ipsius malitiâ conceperat, diminuendam.

§ II. *Assignantur remedia.*

Ubi pœnitens peccata sua carnalia interna, externaque secundùm speciem et numerum ac circumstantias notabiliter aggravantes (servatâ honestate) exposuit, confessarius veluti medicus spiritualis inquiret in radicem, ex quâ fortè contingit pœnitentem sæpiùs in hâc materiâ relabi. Solent hæ radices esse, 1° cohabitatio consortium, et alloquium certarum personarum alterius sexûs, et quandoque etiam ejusdem. 2° Excessus in potu præsertim calidioris. 3° Otiosa et deliciosa vita. 4° Indigentia temporalium, et diffidentia de Providentiâ Dei circa illa subministranda. 5° Maligna quædam naturæ complexio specialiter proclivis in venerem. 6° Denique consuetudo ipsa sive habitus per plures actus venereos præcedentes contractus, et ad similes actus inclinans.

Contra primam radicem, quæ est cohabitatio consortium, et aloquium certarum personarum diversi sexûs et quandoque ejusdem, præscribi debet, ut cohabitatio illa deseratur, si licitè et absque majori, vel æquali animæ periculo deseri potest. Nec refert quòd fortè hæc desertio grave incommodum temporale pœnitenti afferet, quia, juxta testimcnium Christi Dœmini, etiam oculus, si scan-

dalizat, erui debet; si manus, amputari. Si tamen spes affulgeret, fore ut, adhibitis certis remediis cohabitatio desineret esse occasio relapsûs, præscribi hæc possent, et experimentum capi, præsertim ubi pœnitens difficilem se exhiberet ad dictam cohabitationem deserendam. Quòd si remedia non juvent, aut saltem, non ita, quia supersit morale periculum relabendi, esto rariùs, deserenda erit conformiter ad ea quæ tractantes de occasione proximâ supra diximus.

Item per alloquia et aspectus relabentibus injungi debet horum mortificatio, et proponi exemplum Davidis, qui, cùm eminentis esset sanctitatis, per incautum aspectum turpiter lapsus est; illud quoque Jobi: « Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne quidem cogitarem de virgine. »

Contra secundam radicem, quæ est intemperantia calidioris potûs, injungere oportet moderatum illius usum, maximè si pœnitens frequenter expertus est eo libidinem magis accendi, seque ad venerea provocari; qualis non paucis solet esse vini adusti, imò omnis generis vini immodicus usus; teste enim Apostolo, *in vino luxuria est*; nonnullis etiam, fortioris cerevisiæ. Ut verò pœnitens faciliùs ab excessu abstineat, simul ei præscribatur ut devitet consortia, convivia, tabernas et hujusmodi occasiones in quibus excedere in potu consuevit. Item ut extra horam refectionis vel non bibat omninò, vel non nisi ad sitim extinguendam, utatur potu tenuiori.

Porrò hic diligenter observandum excessum in potu, seclusâ ebrietate et periculo illius, ac proinde ex se non mortalem, mortalem fieri, quando experienciâ constat eum afferre morale periculum alterius peccati mortalis, putâ luxuriæ; in quo casu etiam sub mortali excessus ille, illiusque occasio proxima vitari debet.

Contra tertiam radicem, quæ est otiosa et deliciosa vita, præscribendæ sunt : 1° Contra otium exercitationes aliquæ corporis et spiritûs, quibus tempus fructuosè traducatur, unicuique juxta exigentiam propriæ conditionis, statûs ac officii, v. g., patribus ac matribus familiâs, ut rei domesticæ diligenter invigilent, prolem benè instruant in fide et moribus; studentibus, aliisque quorum officii recta administratio à studio imprimis pendet, puta advocatis et medicis, ut studiis graviter incumbant; omnibus verò Christianis pœnitentibus, ut quotidie sacrosanctæ missæ sacrificio intersint, divina officia frequentent, domi librum aliquem spiritualem lectitent.

2° Contra delicias injungenda sunt opera christianæ mortificationis, qualia sunt imprimis cohibere sensus externos, visum, auditum, odoratum, gustum, tactum, et multò magis sensus internos, et præcipuè imaginationem, ne circa objecta illicita, aut periculosa, et ad venerem provocantia versentur. Item corpus durius tractare moderatis jejuniis ac vigiliis: his enim cupiditas deliciarum corporalium refrenatur.

Contra quartam radicem, quæ est egestas rerum temporalium, et diffidentia de Providentiâ Dei circa illarum subministrationem, quæ nonnunquam in causâ est quòd pauperiores filia divitibus fornicariis, vel adulteris cohabitent vel adhæreant cum manifesto æternæ damnationis periculo, incalculandum est illud psalmi 39: « Non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. » Item illud Christi in Evangelio, Matth. 6: « Nolite solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur: ..... scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis: quærite ergò primùm regnum Dei et justitiam ejus; hæc omnia adjicientur vobis. »

Ad hæc, suadeatur ipsis ut potiùs honesto artificio, vel labore manuum tenuiter victitent, quàm sectando abundantiam bonorum temporalium amittant æterna. Si verò constet tales non esse sufficientes ad victum sibi comparandum, prorsùs laudabile erit si confessarius à divitibus pœnitentibus impetrare satagat aliquas eleemosynas in sublevamen indigentium; vel ex propriis, si ipse confessarius dives est, conferat quantum necesse fuerit, ut ita omnis occasio impudicitæ auferatur; exemplo S. Nicolai episcopi, qui, ut in ejus Vitâ legitur, tres virgines jam nobiles, quas pater inopiam prostituere cogitabat, ter projectâ noctu per fenestras pecuniâ, cumulatè dotavit.

Contra quintam radicem, quæ est maligna quædam naturæ complexio ad venerem specialiter proclivis, ea adhibenda sunt remedia per quæ proclivitas, si non totaliter tollatur, sensim saltem sic diminuatur, ut voluntatis consensum non impetret. Talia porrò remedia sunt omnes voluntariæ corporis afflictiones, puta jejunia, vigiliæ flagellationes, silicii gestationes, cubationes duræ super pavimentum, vel nudos asseres, quantum vires corporis permittunt. Sed quia in aliquibus, ut experientiâ probatum est, et supra notavimus, inediâ, aliisque carnis macerationibus naturam ipsam faciliùs enecaveris, quàm proclivitatem ad venerem sustuleris; hinc aliis insuper spiritualibus remediis opus est, qualia sunt seria consideratio quatuor novissimorum, passionis Domini nostri Jesu Christi, malorum quæ peccata carnis in hoc seculo et futuro consequuntur; humilis ac fervens oratio, quæ per merita Salvatoris imploratur efficax Dei auxilium; devotio erga castissimam Dei Matrem, ejusque sponsum sanctum Josephum, S. Thomas Aquinatam, S. Casimirum, et alios castitatis singulares patronos ac patronas, eleemosy-

næ, dum opes suppetunt; frequens et devotus usus Sacramentorum Pœnitentiæ et Eucharistiæ; quibus omnibus pœnitens eò magis se munire debet adversùs domesticum et intraneum hostem, quò se ab eo vehementiùs impeti, importuniùs ad peccatum sollicitari, et quodammodò adigi ac compelli senserit.

Si verò hæc omnia non satis prosint, præscribendum est, nisi aliud obstet, ut speciali illà in venerem laborans proclivitate, ex quâ meritò timere debet ne possit continenter vivere, potiùs matrimonium ineat, juxta illud Apostoli, Cor. 7: « Qui non se continent, nubant; melius est enim nubere quàm uri. »

Contra sextam et ultimam radicem quatuor prioribus radicibus periculosiorem, quæ est consuetudo habitualis, sive depravatus habitus ex pluribus actibus venereis sensim contractus, et ad similes actus suapte naturâ vehementissimè inclinans, usurpanda sunt remedia contra radicem quintam, specialem scilicet proclivitatem ex malignâ naturæ complexione provenientes de proximo assignata: siquidem consuetudo et habitus altera quædam natura sunt.

Hiscè adjungo optimum et probatissimum remedium proconsuetudinariis in materiâ venereâ, uti et in aliis materiis, ut uno eodemque semper utantur confessario, viro docto, pio et prudenti ejusque monitis fideliter et constanter obtemperent. Ad prudentiam autem confessarii pertinet consuetudinariis ritè præparatis, pravam consuetudinem efficaciter propter Deum detestantibus, et ad remedia adhibenda se promptos exhibentibus primâ vice beneficium absolutionis libenter impendere, ut gratiâ Sacramenti roborati fortiores contra relapsum evadant. Et si contingat eos remediis adhibitis notabilique emendatione

secutâ, postea ex humanâ fragilitate aliquando, sed rariùs relabi, relapsum ex animo rursùs detestantes, rursùs sacramentaliter absolvere; idque toties, donec tandem virtute Sacramenti, et aliorum spiritualium remediorum constanti observatione, consuetudo et parvus habitus funditus extirpetur, et omnis deinceps relapsus caveatur, conformiter ad supra dicta, primæ partis sect. 3, de Consuetudinariis.

Item ad prudentiam confessarii spectat consuetudinario seriò ad Deum converso, sed acribus tentationibus, occasione consuetudinis præteritæ, sæpè pulsato, consulere frequentem cum magnâ reverentiâ et devotione Eucharistiæ usum, quæ à concilio Tridentino, sess. 13, cap. 2, antidotum vocatur, quo non solum à culpis quotidianis liberamur, verùm etiam à peccatis mortalibus præservamur, « Licet enim, ut notat S. Thom., 3. p., q. 79, art. 6, ad 3, hoc Sacramentum non directè ordinetur ad diminutionem fomitis, diminuit tamen fomitem ex quâdam consequentiâ, in quantum auget charitatem; quia, sicut Augustinus dicit, lib. 88 Q., augmentum charitatis est diminutio cupiditatis.

SECTIO XII.

De remediis quibus curandi sunt gulosi et ebriosi.

§ 1. Prænotamina.

1° Nota per gulosos, *quorum*, phrasi apostolicâ, *Deus venter est*, eos intelligi qui in delectationibus cibi et potûs finem ultimum constituunt, si non expressè et in actu signato, sicut olim Epicurei, existimantes voluptatem illam summum bonum esse; saltem interpretativè et in actu

exercito, ut vocant; parati scilicet ex affectu gulæ Deum potius mortiferè offendere, violando aliquod præceptum divinum vel humanum graviter obligans, quam delectationibus gustûs privari.

Tales sunt: 1° Qui propter gulæ voluptatem furantur. 2° Qui creditoribus non solvunt, ut opiparè et deliciosè victitent. 3° Qui violant jejunia Ecclesiæ ex merâ gulâ, vescendo carnibus, vel sæpiùs comedendo. 4° Qui experientiâ probè nôrunt ex certi cibi vel potûs quantitate aut qualitate se ad turpia concitari, et consentire, nec tamen abstinent ob gulæ voluptatem. 5° Qui ex immoderantiâ cibi aut potûs graviter nocent valetudini, præsertim cachectici, qui immodico potu vini adusti sensim seipsos interficiunt. Denique omnes illi qui corda sua ita gravare solent crapulâ, ut circa generalia hominis christiani officia, aut particularia statûs vel conditionis graviter sint defectuosi.

2° Nota per ebriosos intelligi, ebrietati, quæ gulæ species est ex genere suo mortalis, deditos, et in eam sæpiùs relabentes. Ebrietatem, quæ rectè describitur *potatio abundantior causans defectum rationis*, ex se gravem esse noxam, non solum probatur ex Apostolo, ad Galatas 5, eam recensente inter peccata à regno Dei excludentia, adedquè mortaliâ, sed ipsâ etiam ratione naturali. Cùm enim præcipuum hominis bonum, quo distinguitur à brutis, consistat in usu rationis, et illius usûs potestate, ipsi rationi, graviter adversatur, quòd quis abundantiori potu, rationis usu, utentique potestate se privet. Neque par est ratio somni et ebrietatis (ut ita tacitè cuidam objectioni occurramus); quia somnus rationis usum intercipit modo naturali sive à naturâ instituto ad reparationem virium; ita tamen ut homo excitatus à somno liberè uti valeat ratione;

ebrietas verò violenter privat usu rationis ob vaporum copiam, quæ adeò cerebrum implet, ut homo etiam vigilans ratione uti nequeat.

Accedit quòd hoc ipso, quo abundantiori potu quis se privat usu rationis, quo secundùm virtutem operamur, et peccata declinamus, se periculo committat varia peccata perpetrandi. Quare S. Ambrosius à S. Thomâ, 2-2 q. 150, art. 2, citatus: « Vitandam dicimus ebrietatem, inquit, per quam vitia cavere non possumus. Nam quæ sobrii cavemus, per ebrietatem ignorantes committimus.

Imò ebrietas ex se, teste S. Basilio, ad mores absurdos et gravia crimina excitat. « Ebrietas, ait, homiliâ in ebrietatem, est dæmon voluntarius, ex voluptate animabus nostris inditus; ebrietas malitiæ mater est, virtutis inimica. Fortem virum reddit ignavum, ex temperato lascivum, justitiam ignorat, prudentiam extinguit. » Non rarè etiam ex ebrietate sequitur gravis familiæ afflictio, liberorum neglectus, creditorum fraudatio, furta, latrocinia, ut funesta docet experientia. Proinde non potest non esse peccatum admodùm grave, quod tantorum est causa malorum; neque fictitia et mendax quorundam Belgicæ plebis de levitate hujus peccati idæa seu existimatio, illud coram Deo leve unquam efficiet, aut illius reos ab æterno supplicio liberabit.

3° Nota ut quis per ebrietatem mortaliter delinquat, non requirit ut expressè vel directè intendat, aut velit se inebriare; sed sufficere si advertens, vel facilè potens advertere potum esse immoderatum et inebriantem, nolit interim à tali potu abstinere. Similiter ut quis provocando alios ad æquales haustus, graviter peccet, non requiri ut directè intendat alios inebriare; sed satis esse si prævideat aut facilè prævidere possit illos fore inebriandos.

4° Nota peccata ex genere suo mortalia quæ in ebrietate committuntur, imputari ebrio ad culpam gravem, tanquam voluntaria in causâ, quando fuerunt prævisa, vel facillè prævideri potuerunt ex ebrietate secutura. Ut si quis experientiâ didicit se in ebrietate constitutum in blasphemias et indiscreta juramenta prorumpere, obscæna loqui vel perpetrare, alios violentè percutere: procul dubio hæc omnia in ebrietate commissa ebrum coram Deo à gravi culpâ non excusant, et in confessione exprimi debent.

5° Nota signa ex quibus colligi potest aliquem formaliter ebrum fuisse, sive abundantiori potu usu rationis privatum, hæc sunt: 1° Si quis postridiè non meminit quid fecerit, vel quid dixerit, quâ ratione domum venerit, quis eum duxerit, cum alias id ritè meminisse soleat. 2° Si tempore ebullitionis vini nequiverit discernere inter bonum et malum morale. 3° Si commisit quæ nunquam integrâ mente solet; ut si locutus sit aut fecit turpia, aut absurda, cum aliàs sit castus et prudens; si juravit, blasphemavit, uxorem et familiam turbavit, cum aliàs sit modestus et benignus. 4° Denique si omninò ineptus erat et incapax ad officia hominis christiani, putâ ad Deum orandum.

Ex dictis prudens confessarius facillè colliget, qualiter et de quibus examinare oporteat accusantes se in confessione de excessu in cibo et potu: an scilicet ultimum finem constituerint in delectationibus gulæ, saltem interpretativè, modo superiùs exposito. An ex abundantiori potu passi fuerint defectum rationis, saltem eo usque, ut prorsùs inepti forent ad functiones hominis honesti et christiani; id enim ad ebrietatem mortalem sufficere et verius et securius est.

§ II. Assignantur remedia.

Ad gulosi aut ebriosi animum à vitio gulæ aut ebrietate avocandum, opportunum eis remedium erit, 1° si quotidè mane et vesperi, vel subinde etiam per diem seriò expendat testimonia sacræ Scripturæ, quibus gulosi et ebriosi à Spiritu sancto graviter perstringuntur, ut Isaïæ, capite 5: « Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem. » Amos 6: « Væ qui comeditis agnum de grege, bibentes vinum in phialis. » Ad Rom. 13: « Non in commessionibus et ebrietatibus. » Et 14: « Non est regnum Dei esca et potus. » Ad Galat. 6: « Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt... ebrietates, comessiones; quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. » Et denique ad Philipp. 3: « Multi ambulant quos sæpè dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi..., quorum Deus venter est.

Juvabit autem plurimùm si vitio gulæ aut ebrietatis addicti, hæc præmemorata Scripturæ testimonia, aut aliqua ex illis sedulò memoriæ commendent, ut quoties inordinata cibi aut potûs voluptas animo se ingesserit, et ad solitos excessus provocaverit, mox attenda eorundem testimoniorum recordatio servire possit pro valido munimine ac repagulo.

2° Alterum remedium est ut peccata gulæ, ebrietatis, ipsamque, si fortè contraxerunt, pravam consuetudinem sæpiùs ex animo detestentur cum efficaci proposito deinceps peccata illa vitandi, et seriò allaborandi ad consuetudinis extirpationem; idque amore illius qui in terris constitutus famem et sitim aliquando perpeti, et in cruce

aceto et felle potari dignatus est, ut nobis pararet æternum in cœlis convivium omnium deliciarum.

3° Injungatur præterea ut omni studio hujus vitii occasiones devitent, puta tabernas et socios gulæ ac ebrietati addictos, qui vel ad æquales haustus provocare et poculis certare solent, vel potitandi nullam mensuram servare, ac finem facere nesciunt, juxta illud Prov. 23: « Noli esse in conviviis potatorum. » Item, ut quoad fieri potest, non intersint conviviis ubi inter exquisita et multiplicata fercula admodum difficile est, præsertim homini gulæ dedito, temperantiæ limites non excedere.

4° Injungi poterit ebriosis, ut ad tempus ab usu vini abstineant, aut non nisi aquâ dilutum, et parcius bibant, idque tantummodò intra refectionis horam. Item gulosis, ut aliquando jejurent, unâ refectione, eâque frugali contenti. Item ut aliquandiù sibi ab iis rebus specialiter temperent, quarum usus magis expetitur voluptatis quàm necessitatis ergo; velut ab aromatibus, condituris, fructibus aliisque similibus, potissimum tamen ab iis quibus quisque magis delectatur.

5° Admodum etiam utile fuerit, ut quoties temperantiæ limites excesserint, spontè aliquam pœnitentiam assumere doceantur, quâ veluti freno ab ulteriori excessu se coerceant, puta postridiè parcius et tardiùs comedere, vilioribus cibus uti et tenuiori potu.

6° Denique in curatione eorum qui ebrietatis habitum contraxerunt, consultò observabit confessarius modum quem S. Aug., serm. 241, tradit his verbis: « Qui se de hoc malo desiderat liberare, quomodò sibi intervallo dierum potum addendo, ad ebrietatis tenebras pervenit, ita paulatim subtrahendo ad sobrietatis lucem redeat. Qui si simul totum, quòd amplius capiebat, subtraxerit, ubi

nimiâ siti cœperit exardescere, cum grandi amaritudine clamet, et dicat, malle se mori quam sibi bibendi et inebriandi consuetudinem tollere; nec attendit quòd tolerabilius erat illi carne mori, quàm in animâ per ebrietatem interfici. Et ideò ut nec ardorem nimium patiatur et de tam gravi malo liberetur, per intervalla dierum, sicut diximus, aliquid de nimietate potûs subtrahat, quoad usque ad rationabilem bibendi consuetudinem redeat. » Potissimum verò hoc Augustini monitum usurpare oportet erga cachecticos, qui immoderato potu, puta vini adusti, ita facti sunt languidi stomachi, ut non possint sine gravi vitæ periculo à simili potu ex integro derepentè abstinere: his enim injungi debet ut paulatim aliquid subtrahant, quo fiet ut tandem sine ullo incommodo in totum abstineant. Cum gulosis, qui copioso cibo ultra temperantiæ mensuram stomachum gravare solent, eadem ratio servari poterit, ut paulatim progrediantur, quotidie aliquid minùs sumendo, quòdusque ad regulam temperantiæ perveniatur.

SECTIO XIII.

De remediis adversus peccata odii et invidiæ.

§ I. Prænotamina.

1° Quia non rarò contingit in corde hominis etiam christiani, et Sacramenta Pœnitentiæ et Eucharistiæ frequentantis, foveri mortale odium erga proximum, ob quod absolutionis est incapax; confessarii munus erit, ubi istius rei indicia quædam in pœnitente notaverit; diligentius in id inquirere; solet enim gravissimum hoc